

پایه یازدهم

رشته انسانی

مرورنامه آزمون‌های تشریحی سین جیم

۱۴۰۳/۸/۶

آزمون ۲

مرکز آزمون سین جیم

نام درس	موضوع	صفحه کتاب درسی
عربی ۲	درس ۱	۱ تا ۱۶
انگلیسی ۲	درس ۱، تا ابتدای گرامر	۱۵ تا ۲۷
علوم و فنون ادبی ۲	درس ۱ و ۲	۱۱ تا ۲۵
فلسفه ۱	درس ۱ و ۲	۱ تا ۱۸
تاریخ ۲	درس ۱ و ۲	۱ تا ۱۸
روان‌شناسی	درس ۱ و ۲، تا ابتدای ویژگی‌های رشد در دوره قبل تولد	۸ تا ۴۴

مشاوره

عربی ۲

درس: ۱

صفحات: ۱ تا ۱۶

قواعدی که در درس ۱ آمده، شناخت «اسم تفضیل» و «اسم مکان» است که از مهم‌ترین بخش‌های کتاب درسی یازدهم است و در آزمون‌های تشریحی و حتی تستی همیشه سؤالاتی از آن دیده می‌شود. طبق بارم بندی که توسط آموزش و پرورش اعلام شده است، از قواعد این درس در نوبت اول ۱/۵ نمره و در نوبت دوم ۱ نمره، سوال طراحی می‌شود.

حتما به یاد داشته باشید که برای یادگیری قواعد این درس سراغ درسنامه‌های کتاب‌های تست نروید چون نکاتی که در سؤالات تستی مطرح می‌شود با سؤالات آزمون‌های تشریحی تفاوت زیادی دارد. پس بهتر است تمام تمرکزتان روی مطالب کتاب درسی و کلماتی که در آن آمده باشد. حالا خوب است بدانیم که در این درس به چه مطالبی باید تسلط پیدا کنیم:

۱- در بخش قواعد:

- ۱ اسم‌های تفضیل را بشناسیم و درست ترجمه کنیم.
- ۲ اسم‌های تفضیل را جمع ببندیم یا مفرد آن‌ها را بنویسیم.
- ۳ اسم‌های مکان را بشناسیم و معنی آن‌ها را بدانیم.
- ۴ اسم‌های مکان را جمع ببندیم و یا مفرد آن‌ها را بدانیم.
- ۵ محل اعرابی کلمات را در حد کتاب دهم تشخیص بدهیم. (فاعل، مفعول، مبتدا، خبر و ...)

۲- در بخش ترجمه:

- ۱ معنای تمام لغت‌های موجود در درس را بدانیم (خصوصاً متن درس و متن نهج البلاغه)
- ۲ مترادف و متضاد لغات را بشناسیم.
- ۳ جمع‌های مکسر را بشناسیم و مفرد آن‌ها را بنویسیم.
- ۴ ترجمه لغت به لغت جملات را یاد بگیریم. (دقت کنید که در امتحان جملات کتاب درسی را تغییر می‌دهند.)

♦ بخش اول قواعد:

الف) تشخیص اسم تفضیل:

۱- برای پیدا کردن اسم تفضیل اول باید دنبال اسم‌هایی باشیم که بر یکی وزن‌های زیر هستند.

أفْعَل ← أَحْسَن، أَفْضَل، أَثْقَل و .. فَعْلَى ← حُسْنَى، عَظْمَى، كُبْرَى و ...
أَفْعَى ← أَهْمٌ، أَشَدُّ، أَجَلٌ و ... أَفْعَى ← أَعْلَى، أَعْلَى، أَقْوَى و ...

اگر کلماتی با وزن «أَفْعَل» هم دید، به عنوان یک اسم تفضیل انتخاب کنید، چون در واقع بر وزن «أَفْعَل» بوده و جمع بسته شده است:

✓ مثال: «أَكْبَر (جمع أَكْبَر)، أَعْظَم (جمع أَعْظَم)، أَفْضَل (جمع أَفْضَل) و ...»

زیر زره سپین

حواستان باشد، رنگ‌ها یا فعل‌هایی را که بر وزن «أَفْعَل» هستند، اسم تفضیل نگیرید.

- ✓ مثال: أَحَبُّ هَذَا السَّرْوَالِ الرَّجَالِي الْأَسْوَدِ. ← (این شلوار مردانه سیاه را دوست دارم).
- ✓ مثال: «أَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ» ← (خداوند آرامش خود را بر پیامبرش و بر مؤمنان نازل کرد).
- ۲- وقتی دنبال اسم تفضیل می‌گردید، باید بدانید که «خَيْر» و «شَر» هم ممکن است اسم تفضیل باشند، به شرطی که معنای «بهتر» یا «بدترین» و «بدتر» یا «بدترین» داشته باشند.
- ✓ مثال: «شَرُّ النَّاسِ ذُو الْوَجْهَيْنِ» ← بدترین مردم انسان دو رو است.
- ✓ مثال: «لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ» ← شب قدر از هزار ماه بهتر است.

نکته

«خیر» و «شر» اگر «ال» داشته باشند، قطعاً اسم تفضیل نیستند. (الخَیْر، الشَّر)

نکته

اگر بعد از «خیر» یا «شر»، حرف «مِن» آمده باشد، آن‌ها حتماً اسم تفضیل هستند.

(ب) ترجمه اسم تفضیل:

- وقتی خواستید اسم تفضیل را ترجمه کنید، ببینید که اسم تفضیل در کدام یک از حالت‌های زیر قرار دارد:
 - ۱- اسم تفضیل + مِن ... ← اسم تفضیل را با لفظ «تر» ترجمه می‌کنیم.
 - ✓ مثال: «أَرِيدُ أَرْحَمَ مِن هَذَا.» ← ارزان تر
 - ۲- اسم تفضیل + اسم ← اسم تفضیل را با لفظ «ترین» ترجمه می‌کنیم.
 - ✓ مثال: «خَيْرُ الْأُمُورِ أَوْسَطُهَا.» ← بهترین کارها میانه‌ترین آن‌هاست.
 - ۳- در بقیه موارد ← بهتر است با «تر» ترجمه شود.
 - ✓ مثال: «جَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ» ← با آنان با روشی که نیکوتر است بحث کن.

شاهد عینی

سؤال: عَيْنُ اسْمِ التَّفْضِيلِ ثُمَّ أَكْتَبْ تَرْجُمَتَهُ:

- ۱- «إِنَّ رَبَّكَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ»
 - ۲- أَعْيَدُ النَّاسَ مِنْ أَقَامِ الْفَرَاغِ.
 - ۳- مَنْ غَلَبَتْ شَهْوَتُهُ عَقْلَهُ فَهُوَ شَرٌّ مِنَ الْبَهَائِمِ.
 - ۴- «الْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى»
- پاسخ:** ۱- «أَعْلَمُ» (داناتر) ۲- «أَعْيَدُ» (عابدترین) ۳- «شَرٌّ» (بدتر) ۴- «خَيْرٌ» (بهتر) - «أَبْقَى» (باقی‌تر)

• وقتی دنبال اسم مکان هستید باید دنبال کلماتی با وزن‌های زیر باشید:

- مَفْعَل ← مَطْبِخ (آشپزخانه) - مَطْعَم (رستوران) ...
- مَفْعَلَةٌ ← مَدْرَسَةٌ - مَكْتَبَةٌ - مَطْبَعَةٌ (چاپخانه) ...

وقتی دنبال اسم مکان هستید، اگر کلمه‌ای بر وزن «مَفْعَل» دیدید هم آن را انتخاب کنید، چون کلماتی که بر این وزن هستند، غالباً اسم‌های مکانی هستند که جمع بسته شده‌اند.

نکته

✓ مثال: «مَطَاعِمِ» (جمع مَطْعَم) - مَدَارِس (جمع مَدْرَسَةٌ) ...

زیر ذره بین

دقت کنید که بعضی از کلماتی که بر وزن «مَفْعَل» هستند، اسم مکان نیستند چون معنای مکان ندارند.

✓ مثال: «مَصَالِح (مصلحت‌ها) - مَكَارِم (ارزش‌های اخلاق) - مَشَاكِل (مشکلات) و ...

شاهد عینی

سؤال: عَيْنُ اسْمِ الْمَكَانِ فِي الْعِبَارَتَيْنِ ثُمَّ تَرْجِمَهُ:

- ۱- أَحَى يَعْمَلُ فِي مَصْنَعٍ كَبِيرٍ.
 - ۲- بَحِثْتُ عَنْ قَمِيصٍ فِي مَتَاجِرِ سَوْقِ تَبْرِيْزٍ.
 - ۳- قَدْ أَكَلْنَا أَطْعَمَةً لَذِيذَةً فِي مَطَاعِمِ «رَشْت».
 - ۴- هَذِهِ الْمَطْبَعَةُ أُسِّسَتْ قَبْلَ مِئَةِ سَنَةٍ.
- پاسخ:** ۱- «مَصْنَع» (کارخانه) ۲- «مَتَاجِر» (فروشگاه‌ها) ۳- «مَطَاعِم» (غذاخوری‌ها) ۴- «الْمَطْبَعَةُ» (چاپخانه)

سؤال: عین الكلمة الغريبة في النوع: «۱- المَلَاعِب

۳- المَوَاقِف

۴- المَكَارِم»

پاسخ: کلمه «المَكَارِم» به معنای «ارزش‌های اخلاق» بوده و با این‌که بر وزن «مفاعل» است ولی اسم مکان نیست، اما بقیه گزینه‌ها اسم مکان هستند: ۱- ورزشگاه‌ها ۲- رستوران‌ها ۳- ایستگاه‌ها

♦ بخش دوم واژگان:

الف) اسم‌ها:

الفنون: هنرها	الاهتمام: توجه	الرَّيَاضَةُ: ورزش	الاقتصاد: صرفه‌جویی
الاستهلاك: صرفه‌جویی	القيِّمة: ارزشمند	التَّمَوِّذُج: نمونه	التَّربوي: پرورشی
الخَدَّ: گونه	المُختال: خودخواه	المَرَح: خودشیفتگی	الفَخور: فخر فروش
المَشْي: راه رفتن	الْحَمير: خَران	الجَبَّار: بسیار ستمگر	إِدْن: بنابراین
المُعجَب بِنفسه: خودشیفته	الأعلى: گران‌تر / ترین	السَّعر: قیمت	النَّوعِيَّة: جنس
المتَّجِر: فروشگاه	الزَّميل: همکار	المُهان: خوار	الشَّاتم: دشنام‌گو
الصَّمْت: سکوت	الثَّقافة: فرهنگ	المُمرَّضة: هنرها	

ب) فعل‌ها:

قَدَّمَ: تقدیم کرد	اهتَدَى: هدایت شد	أقام: برپا کرد	الاقتصاد: میان‌روی
قَصَدَ: میان‌روی کرد	يَعْمُرُ: عمر می‌کند	شَبَّهَ: تشبیه کرد	حَيَّ: بشتاب
أهدى: هدیه کرد	جادلَ: بحث کرد	ضَلَّ: گمراه کرد	دَعَّ: رها کن
أرضى: راضی کرد	أسخَطَ: عصبانی کرد	عاقبَ: مجازات کرد	ساءَ: بد شد

ج) مترادف‌ها و متضادها:

رُويَّة = مُشاهدة (دیدن)	الأراذل (فرومایگان) ≠ الأفاضل (شایستگان)
أنكر = أقبح (زشت‌تر/ترین)	الابتعاد (دور شدن) ≠ التقرب (نزدیک شدن)
المواعظ = النصائح (نصیحت‌ها)	الفخور (فخر فروش) ≠ المتواضع (فروتن)
شتم = سبَّ (دشنام داد)	الاقتصاد (صرفه‌جویی) ≠ الإسراف
ودع = ترك (رها کرد)	الأعلى (گران‌تر/ترین) ≠ الأرخص (ارزان‌تر/ترین)
الصمت = السكوت (خاموشی)	ساءَ (بد شد) ≠ حسنَ (خوب شد)
الحلم = الصبر (شکیبایی)	ضَلَّ (گمراه شد) ≠ اهتدى (هدایت شد)
الفائز = النَّاجح (موفق، برنده)	أقبح (زشت‌تر) ≠ الأجمَل (زیباتر)

د) جمع‌های مکسر:

الآباء ⇌ أب	الفنون ⇌ الفنَّ	المواعظ ⇌ موعظة
الشباب ⇌ الشَّابَّ	الحمير ⇌ الجِمار	الأساتذة ⇌ الأستاذ
العباد ⇌ العبد	الجيران ⇌ الجار	الإخوان ⇌ الأخ
الفرائض ⇌ الفريضة	الأسعار ⇌ السَّعر	السَّراويل ⇌ السَّروال
الفساتين ⇌ الفستان		

بعضی از جمع‌ها را از روی وزنشان می‌توانیم شناسایی کنیم و مفردشان را هم به دست بیاوریم.

مَفْعَل، مَفْعَل، مَفْعَلَة ⇌ مَفَاعِل

أفْعَل ⇌ أفاعِل

شاهد عینی

سؤال: اکتب الجمع و المفرد للكلمات:

۳- الأقرباء ←

۲- الأسعار ←

۱- مطبعة ←

۳- القريب

۲- السَّعر

۱- مطابع

سؤال: عین المترادف لكلمة «خير» و المتضاد لكلمة «يضلُّ» في عبارتین:

الف) «يُحِبُّ الآبَاءُ و الأمهاتُ رؤیةً أولادهم في أحسن حالٍ.

ب) «كلُّ إنسانٍ يحتاجُ إلى نموذجٍ يَهْتَدِي بِهِ.»

پاسخ: مترادف كلمه «خير» (بهتر)، «أحسن» است که در عبارت «الف» دیده می شود و متضاد «يضلُّ» (گمراه می شود)، كلمه «يَهْتَدِي» (هدایت می شود) است.

عربی ۲

درس: ۱

صفحات: ۱ تا ۱۶

بخش واژگان در آزمون نهایی ۶ نمره دارد. برای یادگیری واژگان اول، لغات جدید را به خاطر بسپارید، سپس کتاب درسی را سطر به سطر بخوانید و در انتها، به تعداد زیاد تمرین حل کنید.

◆ لیست سطر به سطر واژگان جدید:

written	نوشتاری، کتبی	space	فضا
available	در دسترس، موجود	meet the needs of	برآورده کردن نیازهای
deaf	ناشنوا	century	قرن
sign language	زبان اشاره	by means of	از طریق، توسط
communicate	ارتباط برقرار کردن	society	جامعه
parking lot	پارکینگ	ability	توانایی
turn off	خاموش کردن	physical	فیزیکی، جسمانی
keep off	دور ماندن، وارد نشدن	mental	ذهنی
grass	چمن	power	قدرت، توان
storybook	کتاب داستان	skill	مهارت
surfing the net	گشت‌وگذار در اینترنت	vary	فرق کردن، متفاوت بودن
foreigner	(فرد) خارجی	each other	یکدیگر، همدیگر
besides	علاوه بر	make up	تشکیل دادن
mother tongue	زبان مادری	amount	میزان، مقدار
experience	تجربه	population	جمعیت
absolutely	قطعا، مطلقاً	despite	برخلاف، علی‌رغم
fluently	به طور روان، سلیس	take notice of	توجه کردن به
to be honest	صادقانه بگویم	communication	برقراری ارتباط
point	نکته	spoken	گفتاری، شفاهی
IRIB	صدا و سیماي جمهوری اسلامی ایران	through	از طریق
host	میزبانی کردن	Oceania	اقیانوسیه
high school	دبیرستان	interestingly	به طریزی جالب
invite	دعوت کردن	learner	یادگیرنده، شاگرد
begin	شروع کردن، شروع شدن	beginning	ابتداء، آغاز
institute	مؤسسه	grow	شدن
university student	دانشجو	valuable	ارزشمند، باارزش
broadcast	انتشار خبر	means	وسیله
region	منطقه، ناحیه	own	خود
continent	قاره	therefore	بنابراین، پس
exist	وجود داشتن	no matter	مهم نیست
native	بومی	synonym	مترادف، هم‌معنی
range	متغیر بودن	tiny	بسیار کوچک، ریز
popular	محبوب، پرتعداد	fortunately	خوشبختانه
percent	درصد	luckily	خوشبختانه
imagine	تصور کردن	largely	تا حد زیادی

♦ ترجمه مکالمه درس:

Babak Saberian is a translator who works for IRIB. Today, he is hosting Meysam in his office. Meysam is a high school student. He is interviewing Mr. Saberian for his school project.

بابک صابریان یک مترجم است که برای صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران کار می‌کند. او امروز در دفترش میزبان میثم است. میثم دانش‌آموز دبیرستانی است. او برای پروژه مدرسه‌اش با آقای صابریان مصاحبه می‌کند.

Meysam: Thank you Mr. Saberian for inviting me to your office.

میثم: ممنون آقای صابریان که مرا به دفترتان دعوت کردید.

Mr. Saberian: You're welcome!

آقای صابریان: خواهش می‌کنم!

Meysam: I heard you know three languages. Is that right?

میثم: من شنیدم شما سه زبان بلد هستید. درست است؟

Mr. Saberian: Well, actually four languages.

آقای صابریان: خب، در واقع چهار زبان.

Meysam: Four! Really?! What languages do you know?

میثم: چهارتا! واقعا؟! چه زبان‌هایی بلد هستید؟

Mr. Saberian: Besides my mother tongue, Persian, I know English, French and Russian well.

آقای صابریان: من علاوه بر زبان مادری‌ام فارسی، انگلیسی، فرانسوی و روسی را خوب بلد هستم.

Meysam: Interesting! And when did you learn them?

میثم: جالب است! و چه زمانی آن‌ها را یاد گرفتید؟

Mr. Saberian: I began learning English at school when I was thirteen. Then I began learning French in a language institute when I was fifteen. And I learned Russian when I was a university student in Moscow.

آقای صابریان: من از سیزده سالگی در مدرسه شروع به یادگیری زبان انگلیسی کردم. سپس در پانزده سالگی شروع به یادگیری زبان فرانسه در یک مؤسسه زبان کردم. و زمانی که در مسکو دانشجوی بودم زبان روسی را یاد گرفتم.

Meysam: Can you use all of them fluently?

میثم: آیا می‌توانید از همه آن‌ها به طور روان استفاده کنید؟

Mr. Saberian: I know all of them well, but I use English more.

آقای صابریان: من همه آن‌ها را به خوبی می‌دانم، اما بیشتر از انگلیسی استفاده می‌کنم.

Meysam: OK. Do you think language learning should start as early as possible?

میثم: بسیار خب. آیا فکر می‌کنید یادگیری زبان باید تا حد امکان زود شروع شود؟

Mr. Saberian: My experience says interest and hard work are really more important than age.

آقای صابریان: تجربه من می‌گوید علاقه و سخت‌کوشی واقعاً مهم‌تر از سن هستند.

Meysam: Hmm... that's an important point. May I know what your favorite language is? English, French, or Russian?

میثم: اوم ... این نکته مهمی است. آیا می‌توانم بدانم زبان مورد علاقه شما چیست؟ انگلیسی، فرانسوی یا روسی؟

Mr. Saberian: To be honest, I enjoy using them all, but my favorite language is absolutely my mother tongue!

آقای صابریان: صادقانه بگویم من از استفاده از همه آن‌ها لذت می‌برم، اما زبان مورد علاقه من قطعاً زبان مادری من است!

♦ ترجمه متن درس:

Language is a system of communication. It uses written and spoken forms. People use language to communicate with each other in a society. They exchange knowledge, beliefs, wishes, and feelings through it.

زبان سیستم برقراری ارتباط است. آن (زبان) از شکل‌های نوشتاری و گفتاری استفاده می‌کند. مردم از زبان استفاده می‌کنند تا در جامعه با یکدیگر ارتباط برقرار کنند. آن‌ها از طریق آن (زبان) دانش، باورها، آرزوها و احساسات را تبادل می‌کنند.

Languages vary greatly from region to region. They are so different that a person may not understand the language of someone from another region, country or continent. It is not surprising to hear that today about 7000 languages exist in the world. There are more than 2000 languages in Africa, 1000 in the Americas, more than 2250 in Asia, about 230 in Europe, and more than 1300 in Oceania.

زبان‌ها از یک منطقه به منطقه دیگر خیلی فرق می‌کنند. آن‌ها آن‌قدر متفاوت هستند که ممکن است یک شخص زبان یک نفر از یک منطقه، کشور یا قاره دیگر را درک نکند. جای تعجب نیست که بشنویم امروزه حدود ۷۰۰۰ زبان در دنیا وجود دارند. در آفریقا بیش از ۲۰۰۰ زبان، در آمریکا ۱۰۰۰ زبان، در آسیا بیش از ۲۲۵۰ زبان، در اروپا حدود ۲۳۰ زبان، و در اقیانوسیه بیش از ۱۳۰۰ زبان وجود دارند.

Native speakers of these languages range in number from very large, with hundreds of millions of speakers, to very small, with fewer than 10 speakers. The most popular language in the world is Chinese. More than one billion people in the world speak Chinese. Interestingly, English has fewer native speakers than Chinese, but there are about one billion learners of English all around the world. They learn English as an international language.

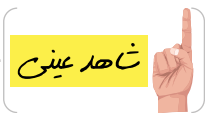
گوش‌ورهای بومی این زبان‌ها از نظر اندازه از خیلی زیاد، با صدها میلیون گویش‌ور، تا خیلی کم، با کم‌تر از ۱۰ گویش‌ور متفاوت هستند. محبوب‌ترین (پرکاربردترین) زبان دنیا چینی است. بیش از یک میلیارد نفر در دنیا چینی صحبت می‌کنند. جالب است که زبان انگلیسی گویش‌ورهای بومی کم‌تری نسبت به زبان چینی دارد، اما حدود یک میلیارد فراگیر زبان انگلیسی در سرتاسر دنیا وجود دارند. آن‌ها انگلیسی را به عنوان یک زبان بین‌المللی یاد می‌گیرند.

About fifty percent of the world's languages have fewer than 5000 speakers. In the beginning of the twenty-first century, 204 languages had fewer than 10 speakers and 344 languages had between 10 and 99 speakers. The 548 languages with fewer than 99 speakers make up nearly 8 percent of the world's languages. We call them 'endangered languages'. As the speakers of such languages grow old and die, their languages will die, too.

حدود پنجاه درصد از زبان‌های دنیا کم‌تر از ۵۰۰۰ گویش‌ور دارند. در ابتدای قرن بیست و یکم، ۲۰۴ زبان کم‌تر از ۱۰ گویش‌ور و ۳۴۴ زبان بین ۱۰ تا ۹۹ گویش‌ور داشتند. ۵۴۸ زبان با کم‌تر از ۹۹ گویش‌ور حدود ۸ درصد زبان‌های دنیا را تشکیل می‌دهند. ما آن‌ها را «زبان‌های در معرض خطر» می‌نامیم. همانطور که گویش‌ورهای چنین زبان‌هایی پیر می‌شوند و می‌میرند، زبان‌هایشان نیز می‌میرند.

All languages are really valuable, despite their differences. Every language is an amazing means of communication that meets the needs of its own speakers. It is impossible to imagine the world without language. Therefore, we should respect all languages, no matter how different they are and how many speakers they have.

همه زبان‌ها علی‌رغم تفاوت‌هایشان واقعاً با ارزش هستند. هر زبانی یک وسیله ارتباطی شگفت‌انگیز است که نیازهای گویش‌ورهایش را برآورده می‌کند. غیر ممکن است که دنیا را بدون زبان تصور کنیم. بنابراین، ما باید به همه زبان‌ها احترام بگذاریم، مهم نیست که آن‌ها چقدر متفاوت هستند و چند گویش‌ور دارند.

نهایی خرداد ۱۴۰۳: پاسخ درست را انتخاب کنید.

Zahra speaks quite, but she's weak at grammar .

- a) fluently b) orally c) fortunately d) absolutely

پاسخ: گزینه a

زهرا روان صحبت می‌کند، اما در گرامر ضعیف است.

(a) روان، سلیس (b) به طور شفاهی (c) خوشبختانه (d) قطعاً

بخش شنیداری آزمون نهایی خرداد ۱۴۰۳:

دانش‌آموزان عزیز، در این بخش به فایل صوتی با دقت گوش دهید، سپس جملات صحیح را با (True) و جملات غلط را با (False) مشخص نمایید.

- 1) Besides his mother tongue, Mr. Saberian learnt four other languages. a) True b) False
- 2) He started learning English at school at the age of thirty. a) True b) False
- 3) He began learning Russian when he was a university student. a) True b) False
- 4) He learned Persian first, and then English, French, and Russian. a) True b) False

پاسخ: اگر به فایل صوتی بخش مکالمه درس ۱ گوش کنید، می‌توانید پاسخ درست را انتخاب کنید.

مناظره

علوم و فنون ادبی ۲

یکی از مهم ترین درس های تاریخ ادبیات کتاب فنون یازدهم ، درس یکه! باید با شاعرای قرن ۷ و ۸ و ۹ آشنا بشیم و آثار هر کدوم رو بدونیم . باید حفظ کنیم که کدوم شاعر کدوم کتابش رو به تقلید از کدوم شاعر نوشته و کدوم کتب منظوم هستن و کدوما منثور. از این درس بیشتر سوالات کوتاه پاسخ ، جای خالی ، صحیح غلط و تستی طرح میشه و کمتر سوال بلند پاسخ ازش میدن! سهم این درس توی امتحان ترم اول ۲ تا ۳ نمره و توی امتحان پایان ترم ۱ تا ۱/۵ نمره است . همچنین درس ۲ کتاب یازدهم شروع رسمی عروض و تقطیعه! اگه این درس رو خوب یادگیری قطعاً در ادامه کتاب دچار مشکل میشی ، پس حتما توجه ویژه ای به در درس داشته باش تا بتونی ۳ نمره ترم اول و ۱/۵ نمره ترم دوم رو کسب کنی .

درس ۱ علوم و فنون پایه یازدهم

♦ تاریخ ادبیات قرن های ۷ و ۸ و ۹:

• وضعیت ادبیات در قرن هفتم:

سبک عراقی از **اوایل قرن هفتم تا اوایل قرن دهم** به مدت ۳۰۰ سال سبک غالب متون ادب فارسی بود. مغولان در اوایل قرن هفتم (۶۱۶ ه. ق) به نواحی مرزی ایران حمله کردند و اثرات مخربی را از خود به جای گذاشتند.

• • جریان های نثر (قرن هفتم):

دو جریان عمده در نثر قرن هفتم وجود دارد:

۱- ساده نویسی: در آثاری مثل «طبقات ناصری» و «مرصاد العباد»

۲- پیچیده نویسی: با محتوای تاریخ حاکمان وقت، در آثاری مثل «تاریخ و صاف» و «تاریخ جهانگشای جوینی»

• • معروف ترین شاعران و نویسندگان قرن هفتم:

« مولانا جلال الدین بلخی:

معروف به مولوی

- از شاخص ترین شاعران عارف که آثار جاودانه ای در دو محور **اندیشه و احساس** پدید آورده است.
- او در مثنوی معنوی و دیوان شمس بسیاری از معارف بشری و مسائل عرفانی را بیان کرده است. (هر دو اثر منظوم هستند).
- آثار منثور:
 - ✓ فیه مافیه
 - ✓ مجالس سبعه
 - ✓ مکاتیب (مجموعه نامه های مولانا که این اثر را خود نوشته است و سبک نثر وی را بیشتر نشان می دهد).

« سعدی:

۱- ویژگی های سعدی:

- معروف به: فرمانروای ملک سخن
- سخنگوی ضمیر خودآگاه ایرانی در ادبیات تعلیمی
- سرآمد شاعران و نویسندگان زبان فارسی در سرودن غزل های عاشقانه
- سفر به مناطق مختلف و تجربه اندوزی در طی سی و پنج سال
- ۲- آثار: گلستان (به نثر مسجع) - بوستان (به نظم در قالب مثنوی)

« فخر الدین عراقی:

- ۱- ویژگی: سرودن غزل های عرفانی زیبا
- ۲- آثار: مثنوی عشاق نامه: (در این کتاب مباحثی عرفانی بیان شده است و هر فصل این کتاب با تمثیل و حکایت تمام می شود) / لمعات (بیان سیر و سلوک عارفانه در قالب نظم و نثر)

درس: (۱ و ۲)

مبصط: پایه های ادبی

صفحات: (۱ تا ۲۵)

« نجم الدین رازی (معروف به نجم دایه):

- ۱- ویژگی شاعر: از منشیان و نویسندگان توانا و از عارفان وارسته این دوره بود.
- ۲- اثر: مرصاد العباد من المبدأ الی المعاد (موضوع: سلوک دین و تربیت نفس انسانی)

« عظامک جوینی:

ویژگی‌ها:

- ۱- نثرنویس قرن هفتم
- ۲- یکی از افراد با نفوذ خاندان مغولان
- ۳- اثر: جهانگشای جوینی
- ۴- موضوع: شرح ظهور چنگیز، احوال و فتوحات او، تاریخ خوارزمشاهیان، فتح قلعه‌های اسماعیلیه و شرح حکومت جانشینان حسن صباح

« خواجه رشید الدین فضل الله همدانی

۱- ویژگی‌ها:

- چهره‌ای علمی و سیاسی در عصر ایلخانان
- وزیر مقتدر غازان خان و اولجایتو
- اقدام مهم فرهنگی: تأسیس عمارت ربع رشیدی در تبریز (این عمارت در آن زمان در حکم یک دانشگاه بود).
- ۲- اثر: جامع التواریخ (ویژگی نثر: عالمانه و پخته)

« شمس قیس رازی:

۱- ویژگی:

- نویسنده زبردست قرن هفتم
- ۲- اثر معروف: المعجم فی معاییر اشعار العجم (نخستین و مهم‌ترین اثر در علم عروض، قافیه، بدیع و نقد شعر)
- ویژگی نثر: در مقدمه دارای نثر مصنوع است و در اصل کتاب دارای نثری ساده و عالمانه می‌باشد.

• معروف‌ترین شاعران و نویسندگان قرن هشتم:

« خواجوی کرمانی:

ویژگی‌ها:

- او چند مثنوی به پیروی از پنج گنج نظامی سروده است. (این مثنوی‌ها نشان دهنده استادی خواجو در شاعری است).
- غزل خواجو بر حافظ تأثیرگذار بوده است.

« ابن یمین:

ویژگی‌ها:

- شاعر عصر سربداران و مردی دهقان‌پیشه بود.
- قدرت شاعری او در قطعات اخلاقی‌اش بود.
- محتوای اشعار: ۱- قناعت‌پیشگی ۲- بی‌اعتباری دنیا

« حافظ:

- سرآمد شاعران قرن هشتم
- با تلفیق عشق و عرفان غزل فارسی را به کمال رسانید.
- لحن اشعار او گزنده، طنزآمیز و سرشار از خیرخواهی و اصلاح‌طلبی است.

« سلمان ساوجی:

۱- ویژگی‌ها:

- در غزل به سعدی و مولوی توجه داشت.
- دارای فصاحتی به سبک عراقی است.
- ۲- اثر: مثنوی جمشید و خورشید (اثری منظوم به شیوه داستان‌های نظامی)

« عبید زاکانی:

- ویژگی‌ها:

- به نکته‌یابی و انتقادهای ظریف اجتماعی مشهور است.
- ناملایمات اوضاع روزگار خود را برنمی‌تافت و تزویر و ریاکاری حاکمان را در آثارش به تصویر می‌کشید.

- آثار:

- آثار منشور: رساله دلگشا، اخلاق الاشراف، صد پند (همگی به شیوه طنز)
- اثر منظوم: منظومه موش و گربه (موضوع: بیان ناهنجاری‌های اجتماعی به شیوه بیان طنز و همراه با تمثیل)

« حمدالله مستوفی:

- ویژگی:

- از مورخان مشهور ایرانی
- اثر: تاریخ گزیده (موضوع: در برگیرنده تاریخ پیامبران (ص)، خلفای چهارگانه خلفای بنی عباس و تاریخ ایران تا سال ۷۳۰ هـ ق)

• معروف ترین شاعران و نویسندگان قرن نهم:

« جامی:

- ویژگی:

- معروف‌ترین شاعر قرن نهم

- آثار:

- آثار منشور:
- ✓ بهارستان (نثر): به تقلید از گلستان سعدی
- ✓ نفحات الانس: به سبک تذکرة الاولیاء عطار در بیان حقایق عرفانی و ذکر احوال عارفان

• اثر منظوم:

- ✓ مثنوی تحفة الأحرار: به پیروی از نظامی

« شاه نعمت الله ولی:

- دارای مقام بلند در تصوف و طریقت و سرسلسله صوفیان نعمت اللهی

« دولت‌شاه سمرقندی:

- ویژگی: از نویسندگان قرن نهم

- اثر: تذکره دولت‌شاه (شرح احوال بیش از صد تن از شاعران ایرانی از آغاز تا زمان مؤلف که این اثر به تشویق امیر علیشیر نوایی نوشته شده است)

شاهد عینی

به این سوال از آزمون نهایی خرداد ۱۴۰۳ دقت کنید:

* در کدام گزینه آثار شاعران تماماً درست است؟

الف) تاریخ جهانگشا: عطاملک جوینی / لمعات: فخرالدین عراقی / جمشید و خورشید: سلمان ساوجی

ب) مرصاد العباد: نجم‌الدین رازی / مجالس المؤمنین: شیخ بهایی / تذکره الاولیا: عطار نیشابوری

پاسخ: مورد الف)

تاریخ جهانگشا از عطاملک جوینی، لمعات از فخرالدین عراقی، جمشید و خورشید از سلمان ساوجی، مرصاد العباد از نجم‌الدین رازی و تذکرة الاولیاء از عطار نیشابوری است که نام تمامی این کتب و مؤلفینشان در درس ۱ فنون یازدهم حضور دارد. در این بین کتاب مجالس المؤمنین از قاضی نورالله شوشتری است که در درس ۱۰ فنون یازدهم به آن اشاره شده است.

درس ۲ علوم و فنون پایه یازدهم

♦ پایه‌های آوایی:

• یادآوری:

در سال گذشته با «صامت» و «مصوت» و هجاهای «کوتاه» و «بلند» و «کشیده» و علائم آن‌ها آشنا شدیم؛ برای مثال به الگوی هجایی و واجی واژه‌های «استقلال» و «پرسپولیس» توجه کنید:

الگوی هجایی	اِس	تِق	لَال
الگوی واجی	ءِ س	تِ قِ	لِ اِ لِ
الگوی هجایی	پِرس	پُ	لیس
الگوی واجی	پِ رِ س	پُ	لِ یِ س

واژه «استقلال» از ۳ هجا تشکیل شده است و هجاهای آن نیز به ترتیب از ۳، ۳، ۳ واج ساخته شده‌اند.

واژه «پرسپولیس» از ۳ هجا تشکیل شده است و هجاهای آن نیز به ترتیب از ۴، ۲، ۳ واج ساخته شده‌اند.

الگوی هجایی زبان فارسی ۶ نوع است که در ۳ دسته کوتاه، بلند، کشیده جای می‌گیرند:

کوتاه (U)	صامت + مصوت کوتاه: تو (ت)، به (ب)، نَد	انواع هجا
بلند (-)	صامت + مصوت بلند: ما، مو، می	
	صامت + مصوت کوتاه + صامت: سَر، دِل، گُل	
کشیده (U-)	صامت + مصوت بلند + صامت: کار، بود، سیب	
	صامت + مصوت بلند + صامت + صامت: کاشت، دوست، بیست	
	صامت + مصوت کوتاه + صامت + صامت: زفت، گُفت، زشت	

♦ تقطیع شعر و دسته بندی پایه‌های آوایی:

در مراحل یادگیری عروض، قصد داریم پس از تقطیع ابیات، پایه‌های آوایی تشکیل دهنده ابیات را بشناسیم و با توجه به نظم و الگوی هجاهای هر بیت، خوشه‌های آوایی یا ارکان ابیات را مشخص کنیم؛ برای این کار ابتدا باید مراحل زیر را در نظر بگیریم:

- ۱- درست و یکپارچه خواندن شعر
- ۲- یکپارچه بخش کردن (همان گونه که می‌شنویم)
- ۳- حذف «ن» ساکن اگر قبل آن مصوت بلند (آ او ای) آمده باشد.
- ۴- بر سر هجایی که با مصوت (بِ، آ، او، ای) شروع شده‌اند، همزه (ء) می‌گذاریم.
- ۵- علامت‌گذاری هجایی
- ۶- خوشه‌بندی هجاها با توجه به الگوی تکرار

به تقطیع بیت زیر توجه کنید:

«دلم جز مهر مه‌رویان طریقی بر نمی‌گیرد ز هر دم می‌دهم پندش ولیکن در نمی‌گیرد»

مرحله ۱: درست و یکپارچه می‌خوانیم

مرحله ۲: یکپارچه و درست بخش می‌کنیم و همان گونه که می‌شنویم، می‌نویسیم:

دِ لَمْ جَزْ مِهْ رِ مَهْ رُو یَانِ طَ رِ یِ قِی بَرِ نِ مِی گِی رَدِ
زِ هَرِ دَمِ مِی دَهْمِ یَنْ دَشِ وَ لِی کَنْ دَرِ نِ مِی گِی رَدِ

مرحله ۳: حذف «ن» ساکن اگر قبل آن مصوت بلند (آ او ای) آمده باشد:

دِ لَمْ جُزِ مِهَ رِ مَهَ رُو ~~یَانِ~~ طَ رِ قِی بَرِ نِ مِی گِی رَد
زِ هَرِ دَمِ مِی دَ هَمِ پَنِ دَشِ وَ لِی کَنِ دَرِ نِ مِی گِی رَد

مرحله ۴: بر سر هجاهایی که با مصوت (ـَ، ـِ، ـُ، آ، او، ای) شروع شده‌اند، همزه (ء) می‌گذاریم.

* در این بیت هیچ هجایی با مصوت شروع نشده پس لازم نیست بر سر هجایی همزه (ء) بگذاریم.

مرحله ۵: علامت گذاری هجایی:

دِ	لَمْ	جُزِ	مِهَ	رِ	مَهَ	رُو	یَانِ	طَ	رِ	قِی	بَرِ	نِ	مِی	گِی	رَد
U	-	-	U	-	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-
زِ	هَرِ	دَمِ	مِی	دَ	هَمِ	پَنِ	دَشِ	وَ	لِی	کَنِ	دَرِ	نِ	مِی	گِی	رَد
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-

مرحله ۶: خوشه‌بندی هجاها با توجه به الگوی تکرار:

اگر به نظم الگوی هجایی جدول فوق نگاه کنیم، متوجه می‌شویم که در سرتاسر مصراع‌ها الگوی هجایی (U - - -) در حال تکرار است. به هر کدام از این خوشه‌ها، رکن یا پایه‌ی آوایی می‌گویند. یعنی هر مصراع بیت فوق از ۴ خوشه آوایی یا ۴ رکن یا ۴ پایه‌ی آوایی (U - - -) تشکیل شده است مانند قطاری که از ۴ واگن یکسان و شبیه به هم تشکیل شده باشد.

دِ	لَمْ	جُزِ	مِهَ	رِ	مَهَ	رُو	یَانِ	طَ	رِ	قِی	بَرِ	نِ	مِی	گِی	رَد
U	-	-	U	-	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-
زِ	هَرِ	دَمِ	مِی	دَ	هَمِ	پَنِ	دَشِ	وَ	لِی	کَنِ	دَرِ	نِ	مِی	گِی	رَد
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-

شاهد عینی

به این سوال از آزمون نهایی خرداد ۱۴۰۲ دقت کنید:

* با خوانش درست بیت زیر، خانه‌های خالی جدول را کامل کنید.

«باز آئی و بر چشمم نشین، ای دل ستانِ نازنین کاشوب و فریاد از زمین، بر آسمانم می رود»

با زایِ بَر	چشَمِ نِشِین	ای دِلِ سِ تا
	یا دَزِ مِین	

پاسخ:

با زایِ بَر	چشَمِ نِشِین	ای دِلِ سِ تا	نِ نَا زِ نِین
کا شو بُ قَر	یا دَزِ مِین	بَر آ سِ ما	نَمِ مِی رَ وَد

مقدمه

هدف این درس این است که شما آشنایی اولیه‌ای با فلسفه پیدا کنید.
در این درس با انواع تفکر، خواستگاه فلسفه، ویژگی‌های فلسفه و جایگاه فلسفه نسبت به سایر علوم آشنا خواهید شد.
درس خیلی دشواری نیست اما سعی کن علاوه بر حفظ کردن تا جای ممکن مفهومی هم یاد بگیری.
از این درس در امتحان ترم اول ۴ نمره و در امتحان نهایی ۱/۵ نمره سؤال خواهد شد.

انسان در طول زندگی خود با دو دسته سؤال و مسئله روبرو می‌شود.

۱. سؤالات عادی = روزمره = غیر فلسفی

این سؤالات مربوط به زندگی عادی انسان است که برای ادامه زندگی باید پاسخ آن را پیدا کند.

۲. سؤالات اساسی = بنیادی = فلسفی

این سؤالات گاهی در میان سؤالات عادی ایجاد می‌شود و می‌تواند ساعات طولانی ما را به خودش مشغول کند.

♦ انسان و تفکر و مراحل تفکر:

✓ یکی از ویژگی‌های انسان، کنجکاوی است.

✓ وقتی سؤالی برای ما ایجاد می‌شود، یعنی چیزی را نمی‌دانیم و به دنبال دانستن آن هستیم.

♦ تفکر: واسطه رسیدن انسان از مجهول به معلوم و از پرسش به پاسخ است.

بدون تفکر کاری از انسان ساخته نیست.

نکته

زیر زره بین

تفاوت سؤالات فلسفی و عادی (غیر فلسفی) را حتماً بلد باش!

♦ انواع تفکر:

۱- عادی (غیر فلسفی):

✓ روبه‌رو بودن با سؤالات عادی و به دنبال پاسخ آن‌ها بودن

✓ مراحل: روبه‌رو شدن با مجهول ← طرح سؤال ← تفکر در اندوخته‌ها ← رسیدن به پاسخ

۲- فلسفی:

✓ عبور از سؤالات مرحله اول و تفکر در سؤالات دسته دوم و به دنبال پاسخ آن‌ها بودن

✓ مراحل: روبه‌رو شدن با مجهول فلسفی ← طرح پرسش فلسفی ← رجوع به معلومات و تفکر در اندوخته‌ها ← رسیدن به

دریافت فلسفی ← تمرین تفکر فلسفی ← ورود به تفکر فلسفی و جدی گرفتن سؤالات فلسفی و به دنبال پاسخ آن‌ها بودن

♦ ملاحظه:

فطرت اول: مشغول بودن به امور عادی زندگی و تفکر در آن‌ها (تفکر عادی)

فطرت دوم: ورود به پرسش‌های فلسفی و تفکر در آن‌ها (تفکر فلسفی)

ماندن در فطرت اول شایسته انسان نیست.

شاهد عینی

سؤال ۱: مراحل تفکر را نام ببرید؟

۰۰ پاسخ: ۱) روبه‌رو شدن با مسئله (۲) طرح سؤال (۳) تفکر در اندوخته‌ها (۴) رسیدن به پاسخ

سؤال ۲: تمرین تفکر فلسفی چیست؟

۰۰ پاسخ: عبور از سؤالات عادی و پرداختن به سؤالات فلسفی

◆ دانش فلسفه

تلاش‌های جدی برای پاسخ قانونمند موجب ظهور دانش فلسفه شد.

فلسفه عهده‌دار بررسی قانونمند سؤالات فلسفی است.

◆ واژه‌شناسی

◆ فلسفه (فیلسوفیا):

- ✓ دوستداری دانایی
- ✓ سقراط بر سر زبان‌ها انداخت
- ✓ معنای اول: دوستداری دانایی
- ✓ معنای دوم: مطلق دانش
- ✓ معنای سوم: دانش خاص (فلسفه امروزی)

◆ سوفیست:

- ✓ معنای اول: دانشمند
- ✓ معنای دوم: مغالطه‌کار
- ✓ سوفیست‌ها بیشتر به ۱. تعلیم و سخنوری و ۲. وکالت مشغول بودند.
- ✓ مهم‌ترین هدف آن‌ها غلبه بر رقیب بود.
- ✓ در استدلال‌های خود بیشتر مغالطه می‌کردند.

◆ فیلسوف (فیلسوفوس):

- ✓ معنای اول: دوستدار دانش
- ✓ معنای دوم: دانشمند
- ✓ سقراط احتمالاً به خاطر هم ردیف نشدن با سوفیست‌ها و حتماً چون تواضع در برابر علم داشت، به جای سوفیست، خود را فیلسوفوس نامید.

شاهد عینی

سؤال ۱: معنای فلسفه را به ترتیب نام ببرید.

۰۰ پاسخ: ۱) دوستداری دانایی (۲) مطلق دانش (۳) دانش خاص

سؤال ۲: فطرت دوم چیست؟

۰۰ پاسخ: ورود به پرسش‌های اساسی و تفکر در مورد آن‌ها

♦ ویژگی های فلسفه:

✓ هر علمی از دو جهت از سایر علوم جدا می شود:

۱- موضوع

۲- روش

① موضوع:

✓ هر علمی درباره موضوع خاص بحث می کند.

✓ موضوع فلسفه ← بررسی اصل و حقیقت جهان، طبیعت و انسان است.

② روش: روش فلسفه متکی بر توانایی عقل و استدلال عقلی است و با تفکر و تعقل و تجزیه و تحلیل دانسته ها، به حل مسئله نزدیک می شود.

شاهد عینی

سؤال ۱: فلسفه در چه حوزه ای با ریاضی اشتراک دارد و در چه حوزه ای تفاوت دارد؟

۵۰ پاسخ: فلسفه در روش مانند ریاضی است زیرا هر دو با روش عقلی به حل مسئله می پردازند ولی فلسفه در موضوع با هیچ علمی اشتراک ندارد.

درس ۲ - ریشه و شاخه های فلسفه

مقدمه

- در این درس با اجزای فلسفه آشنا می شوید و ارتباط این اجزا را با هم متوجه می شوید.
- یادگیری این درس اهمیت زیادی در فهم فلسفه دارد.
- از این درس ۳/۵ نمره در ترم اول و ۱ نمره در امتحان نهایی سؤال داریم.

♦ بخش اصلی فلسفه:

✓ فلسفه یک بخش اصلی دارد ← ریشه و اساس فلسفه

✓ فلسفه بخش های فرعی هم دارد ← شاخه

♦ بخش اصلی:

- ❖ درصد بررسی اصل و حقیقت وجود و مسائل پیرامون آن
- ❖ فیلسوف قوانین مربوط به وجود را به دست می آورد.
- ❖ معرفت به وجود فرع بر امکان شناخت است.
- وجود شناسی وابسته به معرفت شناسی است. ← یعنی ابتدا باید معرفت شناسی را یاد گرفت
- ❖ بخش اصلی شامل دو بخش است: (۱) وجود شناسی (۲) معرفت شناسی
- ❖ وجود شناسی: درباره قوانین کلی و عام حاکم بر هستی بحث می کند.
- ❖ معرفت شناسی: توانایی های انسان در شناخت هستی را مطالعه می کند.

شاهد عینی

سؤال ۱: دو بخش اصلی فلسفه را نام ببرید.

۵۰ پاسخ: هستی‌شناسی: درباره قوانین و احکام کلی و عام حاکم بر هستی بحث می‌کند.
 معرفت‌شناسی: توانایی انسان در شناخت هستی را بررسی می‌کند.

♦ بخش فرعی:

♦ شاخه فلسفه: فلسفه‌هایی که قوانین بنیادی وجودشناسی و معرفت‌شناسی را به محدوده‌های خاص منتقل می‌کند و قوانین بنیادی آن محدوده از وجود را بیان می‌کند.

- یک مثال: بخش اصلی ← هر موجودی دو بُعد دارد.
- بخش فرعی ← انسان دو بُعد دارد. (ببین عزیزم الان قانونی که در بخش اصلی بود را منتقل کردیم به یک محدوده خاص به نام انسان)

♦ دانش خاص ← روان‌شناسی هم به جسم و هم به روح انسان می‌پردازد.

با تأمل فیلسوفانه (تفکر فلسفی) در حوزه‌هایی مانند اخلاق، دین، تاریخ و طبیعت؛ شافه‌هایی از فلسفه مانند فلسفه اخلاق، فلسفه دین، فلسفه تاریخ و فلسفه طبیعت شکل گرفت.

✓ امروزه دامنه فلسفه‌های مضاف توسعه یافته و ناظر به بسیاری از پدیده‌ها (فلسفه تکنولوژی) و علوم (فلسفه تاریخ) است.

شاهد عینی

سؤال ۱: رابطه بخش اصلی و فرعی فلسفه چگونه است؟

۵۰ پاسخ: شاخه‌های فلسفه، قوانین بنیادی وجودشناسی و معرفت‌شناسی را به محدوده‌های خاص منتقل می‌کند و قوانین بنیادی آن محدوده از وجود را بیان می‌کند.

♦ فلسفه‌های مضاف و علوم:

- ✓ فلسفه‌های مضاف اساس و شالوده نظریات در علوم مختلف است.
- ✓ در فلسفه علوم اجتماعی (فلسفه مضاف)، یکی از مسائل مورد بحث اصالت فرد یا اصالت جمع است.

۱ اصالت فرد:

- جامعه مجموع افراد است که کنار هم زندگی می‌کنند.
- منافع افراد بر منافع جمع مقدم است.
- در برنامه‌ریزی‌های فرهنگی و اقتصادی، به دنبال منافع و رشد افراد هستند.
- آن‌ها در علم سیاست اعتقاد به لیبرالیسم دارند که تأمین‌کننده آزادی فردی است.

۲ اصالت فرد:

- افراد یک جامعه نقش و هویت مستقل ندارند و افکار و تصمیم‌گیری آن‌ها تابع شرایط اجتماعی است.
- در برنامه‌های فرهنگی و اقتصادی سمت و سوی اجتماعی دارند.
- در علم سیاست اعتقاد به سوسیالیسم دارند که تأمین‌کننده منافع جمعی است.

۳ دیدگاه سوم:

- هم افراد و هم جامعه اصالت دارند.
- افراد تحت تأثیر جامعه هستند، اما قدرت اختیار خود را هم دارند و می‌توانند بر جامعه تأثیر بگذارند و آن‌را هم تغییر دهند.

- جامعه صرفاً جمع افراد نیست، بلکه با کنار هم بودن آنها و زندگی در کنار هم یک زوج جمعی شکل می‌گیرد.
- این زوج جمعی می‌تواند بر افراد تأثیرگذار باشد.

دیدگاه اصالت فرد و جامعه، تاثیر زیادی در شیوه بررسی مسائل اجتماعی توسط جامعه‌شناسان دارد.

شاهد عینی

سؤال ۱: دیدگاه اصالت فرد و جامعه در کدام بخش فلسفه بررسی می‌شود و هر کدام در سیاست چه عقیده‌ای دارند؟

۰۰ پاسخ: بخش فرعی فلسفه یا فلسفه مضاف

اصالت فرد ← لیبرالیسم / اصالت جمع: سوسیالیسم

فلسفه

درس: ۱ و ۲

چهارم فلسفه

صفحات: ۲ تا ۱۸

تاریخ ۲ - رشته انسانی - درس ۱ و ۲ - منابع پژوهش در تاریخ اسلام و ایران دوران اسلامی و روش پژوهش در تاریخ

◆ گونه‌های منابع تاریخی از ظهور اسلام تا پایان عصر صفوی:

- ۱ منابع غیرنوشتاری
- الف) محوطه‌ها و بناهای تاریخی
 - ب) ابزارها و وسایل دست‌ساخته انسان
 - پ) آثار شفاهی

- مکان‌های تاریخی مثل غارحرا، کوه احد و یا دشت چالدران، هر یک بستر وقوع یک رویداد تاریخی به‌شمار می‌روند.
- آثار و بناهای تاریخی به مورخان، برای فهم عمیق‌تر و بازسازی دقیق‌تر گذشته‌ها کمک می‌کنند.
- ابزارهای دست‌ساخته انسان بازمانده از گذشته مانند انواع پوشاک، جواهرات، جنگ افزارها و ... گواه روشنی بر نوع عقاید، فرهنگ و آداب و رسوم و سنت‌های پیشینیان ما هستند.
- بررسی آثار دست‌ساخته انسان که به‌طور خاص در قلمرو دانش‌هایی چون باستان‌شناسی، معماری و هنر قرار می‌گیرند، اطلاعات بسیار مفیدی برای بازآفرینی گذشته، در اختیار مورخان می‌گذارند.
- آثار شفاهی مانند خاطرات شفاهی، ادبیات عامیانه، مثل‌ها، لطیفه‌ها و انواع شعر کمک زیادی به شناخت فرهنگ، آداب و رسوم سنت‌های اجتماعی در دوره‌های مختلف می‌کند.

- ۲ مراجع و منابع نوشتاری
- کتاب‌های تاریخی
 - ← تاریخ‌های عمومی
 - ← تاریخ‌های محلی
 - ← تاریخ‌های سلسله‌ای
 - ← تک نگاری
 - ← تاریخ‌های منظوم
 - سفرنامه‌ها
 - نوشته‌های جغرافیایی
 - ادبیات و متون ادبی
 - سیاست‌نامه‌ها و اندرزنامه‌ها
 - سایر نوشته‌ها

الف) کتاب‌های تاریخی:

- ✓ تاریخ‌های عمومی
 - از قرن سوم هجری آغاز و تا اواخر عصر قاجار تداوم یافت.
 - نگارش تاریخ جهان از آغاز آفرینش
 - شرح زندگی حضرت آدم و دیگر پیامبران
 - نگارش تاریخ اساطیری ایران از کیومرث آغاز تا پایان دوره ساسانیان
 - مهم‌ترین اثر: تاریخ طبری تألیف محمدبن جریر طبری
- ✓ تاریخ‌های محلی
 - گنجینه مهمی از اطلاعات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، نظامی و جغرافیایی شهرها
 - انگیزه اصلی نویسندگان آن: ثبت و ضبط رویدادهای تاریخی، بیان ویژگی‌های جغرافیایی و اقتصادی و نگارش زندگی‌نامه مفاخر و مشاهیر محلی
 - اثر: تاریخ سیستان
- ✓ تاریخ‌های سلسله‌ای
 - رواج در دوره اسلامی
 - تشویق ادیبان و دانشمندان به تدوین رویدادها توسط فرمانروایان کوچک و بزرگ
 - پیوستگی با تاریخ محلی با گسترش این نوع تاریخ‌نگاری
 - اثر مهم: تاریخ بیهقی تألیف ابوالفضل بیهقی (دوره غزنویان)

- مرسوم شدن از دوره تیمویان به بعد
 - توصیف و ثبت و ضبط به صورت متمرکز به اشاره فرمانروا
 - اثر مهم: عجائب المقدور فی نواب تیمور (زندگی شگفت‌انگیز تیمور) تألیف ابن عربشاه
- ✓ تک‌نگاری
- رواج و رونق در دوره مغولان
 - سرودن منظومه‌های حماسی و تاریخی
 - اثر مهم: شاهنامه فردوسی
- ✓ تاریخ‌های منظوم

(ب) سفرنامه‌ها: اطلاعات مفیدی از زندگی اجتماعی مردم ایران ارائه می‌کنند که در دیگر منابع کمتر دیده می‌شود.

(پ) نوشته‌های جغرافیایی: اطلاعات بسیار با اهمیتی درباره آداب و رسوم، فرهنگ، نوع معیشت، آب و هوا، وضعیت اقتصادی، وضعیت نظامی، راه‌ها، کالاها و پایتخت‌ها، ادیان و اعتقادات و حکومت‌های محلی ارائه می‌دهند.

• کتاب المسالك و الممالك اثر اصطخری از جمله کتاب‌های جغرافیایی می‌باشد.

(ت) ادبیات و متون ادبی: گونه مهمی از منابع تاریخی محسوب می‌شوند، زیرا اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و عقاید دینی و فلسفی رایج در هر عصری کم و بیش در شعر شاعران و نویسندگان آن عصر انعکاس می‌یابند.

• قصیده نامه اهل خراسان اثر انوری شاعر دوره سلجوقی و کتاب بوستان و گلستان سعدی و دیوان حافظ، اوضاع سیاسی، اجتماعی و فرهنگی زمان خود را نقد کرده‌اند.

(ث) سیاست‌نامه‌ها و اندرزنامه‌ها:

• کتاب‌های سیاست‌نامه‌ای حاوی موضوعاتی درباره شیوه کشورداری و مناسبات حکومت و مردم‌اند و اطلاعات سودمندی در خصوص چگونگی اداره کشور و تشکیلات و نهادهای اداری، اقتصادی و فرهنگی ارائه می‌دهند.

• سیاست‌نامه اثر خواجه نظام الملک توسی، وزیر مقتدر عصر سلجوقی است.

• اندرزنامه‌ها بیشتر به اخلاق کشورداری و مناسبات اخلاقی فرمانروا و مردم می‌پردازند.

• قابوس‌نامه، نوشته عنصرالمعالی در قرن پنجم هجری از نمونه‌های مشهور اندرزنامه‌ها محسوب می‌گردد.

(ج) سایر نوشته‌ها:

• انواع تألیفات تحت عنوان طبقات، انساب و فرهنگ‌نامه‌های زندگی‌نامه‌ای وجود دارند که حاوی اطلاعات مفید تاریخی‌اند.

• نوشته‌های روی سکه‌ها اطلاعات مفیدی درباره اوضاع سیاسی، اجتماعی، مذهبی، اقتصادی و هنری سلسله‌های حکومتی و نام پادشاهان ارائه می‌کنند.

شاهد عینی

نهایی خرداد ۱۴۰۳: کدام یک از منابع تاریخ سمت چپ با گزینه‌های سمت راست در ارتباط است؟ (در ستون سمت چپ یک مورد اضافه است.)

(الف) اخلاق کشورداری و مناسبات اخلاقی فرمانروا و مردم	(۱) تک‌نگاری
(ب) توصیف و ثبت تاریخ زندگی فرمانروا به صورت متمرکز	(۲) تاریخ محلی
(ج) نگارش تاریخ جهان از آفرینش عالم تا پایان دوره ساسانیان	(۳) اندرزنامه
	(۴) تاریخ عمومی

پاسخ: الف) ← ۳ (اندرزنامه)، ب) ← ۱ (تک‌نگاری)، ج) ← ۴ (تاریخ عمومی)

♦ روش پژوهش در تاریخ، بررسی و سنجش اعتبار شواهد و مدارک

• مهم‌ترین رسالت مورخان، تلاش برای فهم دقیق رویدادهای گذشته است.

- بررسی ویژگی‌های هویتی
- روایت‌کننده خبر
 - ← محل زندگی
 - ← گرایش فکری و سیاسی
 - ← جایگاه عمومی
- بررسی علایق و انگیزه‌های راوی در بیان خبر
- تعیین فاصله زمانی بین راوی و خبر
- مطابقت با عقل
- مقایسه و تطبیق با سایر منابع و شواهد
- مطابقت با نتایج تحقیقات باستان‌شناسی
- سنجش گزارش‌ها بر اساس زمان و مکان
- اعتبارسنجی با تکیه بر دستاوردهای علوم تجربی
- اعتبارسنجی به کمک دستاوردهای سایر علوم انسانی

(الف) سنجش اعتبار و نقد روایت‌کننده

• معیارهای سنجش اعتبار خبر تاریخی

(ب) سنجش اعتبار و نقد و بررسی گزارش‌ها و منابع تاریخی

- هدف از تعیین فاصله زمانی و مکانی بین راوی و خبر این است تا معلوم شود، روایت‌کننده خود مستقیماً شاهد وقوع رویدادی بوده و یا خبر آن را از دیگران روایت کرده است.
- ارزش و اعتبار خبری که راوی آن، خود به‌طور مستقیم شاهد رویداد بوده به مراتب از خبری که روایت‌کننده، آن را از دیگران نقل کرده، بیشتر است.
- برخی از مورخان مانند مسعودی برای بررسی درستی و نادرستی برخی از اخبار و گزارش‌های تاریخی به مسافرت می‌رفتند و از نزدیک مکان رویدادها را مورد مطالعه قرار می‌دادند.
- یکی از مهم‌ترین و مؤثرترین معیارهای سنجش درستی یا نادرستی یک گزارش تاریخی بررسی مطابقت و یا عدم مطابقت آن با عقل است.
- یعقوبی، مقدسی، ابن مسکویه، ابن اسفندیار و بیهقی، عدم مطابقت یک روایت تاریخی با عقل را، دلیلی بر بطلان و نادرستی آن می‌دانستند.
- نتایج تحقیقات باستان‌شناسی، معیاری مناسب برای سنجش اعتبار اخبار تاریخی محسوب می‌شود.
- خبر و روایتی که فاقد زمان و مکان دقیق و مشخص باشد از اصالت و اعتبار کافی برخوردار نیست.
- هم‌خوانی یا عدم هم‌خوانی یافته‌های علوم تجربی به ویژه شیمی، زیست‌شناسی، فیزیک و پزشکی با داده‌های تاریخی می‌تواند روش مفیدی در تعیین اصالت و اعتبار گزارش‌های تاریخی باشد و یا اعتبار آن‌ها را مورد تردید قرار دهد.

شاهد عینی

سؤال: گزینه مناسب را انتخاب کنید.

کدام‌یک از مورخان برای بررسی درستی و نادرستی برخی از اخبار به مسافرت می‌رفتند و از نزدیک مکان رویدادها را مورد مطالعه قرار می‌دادند؟

(۱) بیهقی (۲) مسعودی (۳) طبری (۴) ابن مسکویه

پاسخ: گزینه (۲) - مسعودی

♦ انواع روش‌های تاریخ‌نگاری:

- ذکر روایت‌های مختلف و متعدد درباره یک موضوع واحد
- ذکر همه روایت‌ها بدون هیچ‌گونه دخل و تصرف
- به‌کار گرفته شدن برای ثبت و ضبط سخنان پیامبر و اصحاب ایشان در آغاز
- اثر مهم: تاریخ طبری تألیف طبری
- عدم ارائه نظر درباره درستی و نادرستی خبر

ویژگی

→ تاریخ‌نگاری روایی

معایب ←

- تنظیم یک گزارش از همه روایتهای درباره یک موضوع
- متداول شدن از اواخر قرن سوم هجری
- مهم ترین اثر: ← فتوح البلدان تألیف بلاذری
- ← اخبار الطوال تألیف دینوری
- ← معایب به دور ماندن برخی از جنبه های خبر به دلیل گزینش و انتخاب

ویژگی

۲- تاریخ نگاری ترکیبی

- بررسی موشکافانه تمام اخبار و روایتهای مربوط به یک رویداد و نقد آنها،
- علل، آثار و پیامدهای آن
- ← تاریخ بیهقی ← ابوالفضل بیهقی
- ← مروج الذهب ← مسعودی
- ← تجارب الامم ← ابوعلی مسکویه

ویژگی

۳- تاریخ نگاری تحلیلی

مهم ترین آثار

♦ روش های تنظیم و ارائه گزارشها و نوشته های تاریخی در دوران اسلامی:

- ۱- سال شماری - تاریخ طبری
- ۲- موضوعی - کتاب مروج الذهب و معادن الجواهر تألیف مسعودی

شاهد عینی

نهایی خرداد ۱۴۰۳: صحیح یا غلط بودن عبارت زیر را مشخص کنید.

در تاریخ نگاری روایی، نویسندگان هیچ نقد و نظری درباره درستی و نادرستی خبر ارائه نمی دهند.

پاسخ: درست

سؤال: به نظر شما، عیب تاریخ نگاری ترکیبی چیست؟

پاسخ: چون در این روش مورخ ناچار به انتخاب و گزینش است، امکان دارد برخی از جنبه های خبر از چشم او دور بماند.

سؤال: تاریخ نگاری روایی را با تاریخ نگاری ترکیبی مقایسه کنید.

پاسخ: در تاریخ نگاری روایی مورخ، روایتهای مختلف و متعدد درباره موضوع واحد را با ذکر اسناد بیان می کند در صورتی که در تاریخ نگاری ترکیبی، مورخ به جای ذکر همه روایتهای درباره یک موضوع، با مطالعه و مطابقت همه روایتهای، یک گزارش از آنها تنظیم می کند.

بارم درس ۱ در نهایی ۱۴۰۳، ۱/۵ نمره بوده است، به یه این شکل، در ۵ سؤال توزیع شده بود:

(۱) ۱ سؤال صحیح و غلط (از «اهداف علوم تجربی، مراحل فعالیت علمی در علوم تجربی»)

(۲) ۱ سؤال جای خالی (از «انواع پردازش»)

(۳) ۱ سؤال کلمه مناسب انتخاب کنید. (از «بیان‌های علمی»)

(۴) ۱ سؤال پاسخ کوتاه (از «روش‌های جمع‌آوری اطلاعات»)

(۵) ۱ سؤال پاسخ کامل (از «تعریف علم روان‌شناسی»)

که از بین این سوالات، موارد ۳ و ۵ شکل تحلیلی و مفهومی داشتند و نیازمند دقت بودند.

کسی که نمره بیست در آزمون‌های نهایی می‌خواهد، نیازمند توجه به تمام خطوط کتاب هست و این گونه از خرید هر گونه کتاب

کمک آموزشی نیز بی‌نیاز می‌شود، چون تنها و بهترین منبع شما، کتاب درسی است.

موارد حائز اهمیت در تمامی درس‌های روان‌شناسی:

(۱) مقدمه	(۲) سوالات مطرح شده در متن	(۳) نمونه و مثال‌های خود کتاب
(۴) کادر «سؤال» در کتاب	(۵) کادر «فعالیت» در کتاب	(۶) نمودارها، جداول و تصاویر

درس ۱

ارائه پاسخ‌های دقیق، علمی و معتبر به پرسش‌های مطرح شده در حوزه علم روان‌شناسی ← دغدغه روان‌شناسان

◆ منابع کسب آگاهی و معرفت:

هیچ‌کدام از این منابع بر یکدیگر ارجعیت ندارند.

استناد به آیات الهی، سخن و عمل بزرگان دین، نظر صاحب‌نظران و مقام‌های صلاحیت‌دار سیر و

سلوک، روش‌های شهودی و دریافت درونی (**شخصی و غیر قابل تعمیم**)

استدلال‌های منطقی دلایل فلسفی و درک عقلی

روش‌های تجربی و علمی (**عینی و قابل تعمیم و تکرارپذیر**)

(۱) هر یک از این منابع کسب آگاهی، روش‌های خاص و متناسب با خود را دارند.

(۲) نباید این ۴ منبع در مقابل یکدیگر قلمداد شوند. (اهتمال طرح سؤال مفهومی)

(۳) این روش‌ها می‌توانند تکمیل‌کننده جنبه‌های مختلف آگاهی و معرفت باشند. (اهتمال طرح سؤال مفهومی)

مثال: اگر از طریق «اثبات حکمت خداوند» به نظم خلقت باور پیدا کنیم، از کدام منبع و روش کسب معرفت بهره برده‌ایم؟

۵۰ پاسخ: با استفاده از روش عقلانی / استدلال‌های منطقی / دلایل فلسفی / درک عملی

◆ علم تجربی:

- ۱ از منابع کسب آگاهی و معرفت
- ۲ استفاده از روش‌ها و ابزارهای دقیق و قابل اندازه‌گیری برای بررسی موضوعات مورد مطالعه
- ۳ بررسی رابطه بین پدیده‌های طبیعی با کمک مشاهده و سایر روش‌های دقیق

♦ بیان‌های علمی:

مراحل به ترتیب و با پیوستگی طی می‌شود.

- (۱) مسئله (سؤال و پرسش) ← نقطه شروع پژوهش (لزوماً با «علامت سؤال؟» مطرح نمی‌شود).
- (۲) فرضیه } جمله‌ای خبری در پاسخ به مسئله
 } پاسخ اولیه و تا حد ممکن سنجیده به مسئله علمی، براساس دانش و تجربه‌های قبلی دانشمندان
 با استفاده از قوه تخیل آن‌ها

فرضیه جمله‌ای **فبری** است و از این موارد در «فرضیه» استفاده نمی‌شود:

- (۱) جملات پرسشی (پرا، چگونه و ...)
 (۲) جملات شرطی (اگر، آن‌گاه و ...)
 (۳) جملات تأکیدی (هتماً، قطعاً و ...)
 (۴) توصیه (باید، بهتر است و ...)

(۳) اصل یا قانون ← فرضیه‌ای که درستی آن تأیید شده

(۴) نظریه (تئوری) ← مجموعه‌ای منسجم از اصول و قوانین علمی درباره یک موضوع

ارتباط میان فرضیه و مسئله، دو سویه است، یعنی: فرضیه در پاسخ به یک مسئله، ایجاد می‌شود. بیان فرضیه می‌تواند سؤال‌های پیرامون آن را ایجاد کند.

برای پذیرش و تأیید فرضیه‌ها (پاسخ‌های اولیه ارائه شده به مسائل علمی)

- آزمون پاسخ‌ها (فرضیه‌ها) بر اساس مشاهدات تجربی
- مطابقت دادن نتیجه آزمایش با یافته‌های مقبول در علم تجربی

در صورت عدم مطابقت ← عدم پذیرش پاسخ (فرضیه)

معتبر بودن و پذیرفته شدن پاسخ فرق می‌کند با درست بودن و واقعی بودن همیشگی آن پاسخ. چون گاهی پاسخی که در حال حاضر مقبول و علمی است، بعد از مدتی به دلیل آگاهی از نادرستی آزمایشات قبلی یا به دلیل تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان، کنار گذاشته شده و نادرست تلقی می‌شود.

شاهد عینی

آزمون نهایی خرداد: گذشت زمان باعث تضعیف حافظه می‌شود. (مسئله / فرضیه)

پاسخ: فرضیه (از مواردی که باید به نمونه‌های کتاب توجه کرد 😊)

♦ اهداف علوم تجربی (مراحل فعالیت علمی در علوم تجربی):

(-) توصیف (چیستی) ← شناسایی دقیق، کامل و واضح پدیده‌ها (بیان علائم)

← رعایت اصل بی‌طرفی علمی، دوری از پیش‌داوری و ارزش‌های شخصی

پلگولگی توصیف هر دانشمند از یک پدیده ← تأثیر زیادی بر مواجهه با آن موضوع و بررسی علمی آن دارد.

روانشناسان مثل سایر دانشمندان علوم تجربی، غالباً تحت تأثیر

- ← پیش‌فرض‌ها
- ← نظریات پذیرفته شده در هر علم
- ← ارزش‌ها
- ← جهت‌گیری‌های موجود در ذهن خودشان هستند.

(-) تبیین (چرایی) ← (علت‌یابی و ریشه‌یابی) ← بیان و اثبات دلایل و علل و عوامل مؤثر در بروز یا پیدایش یک پدیده

همیشه متمم است که برای یک پدیده، تبیین‌های متفاوت و در عین حال صمیمی وجود داشته باشد ← پس نباید سایر تبیین‌های متمم یا صحیح را رد کرد.

۳- پیش‌بینی ← شناسایی زمان و موقعیت یک پدیده (آینده‌نگری - امکان‌سنجی)

۴- کنترل ← مهار پدیده (پیش‌گیری، ارائه راهکار برای تغییر دادن و بهبود به پدیده مورد نظر)

شاهد عینی

آزمون نهایی خرداد: منظور از «توصیف» بیان روشن و تا حد ممکن دقیق از «چیستی مفهوم و موضوعی» است. (صحیح / غلط)

پاسخ: صحیح

زیر زره بین

ممکن است امسال به شما یک عبارت بدهند و بخواهند مشخص کنید که مربوط به کدام یک از اهداف علم روان‌شناسی است ← افرادی که دچار اختلال افسردگی هستند، هیجان ناامیدی را تجربی می‌کنند.

پاسخ: توصیف

پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های روان‌شناختی، سخت‌تر و با دقت کمتر نسبت به سایر علوم تجربی است.

← چرا؟ چون توصیف و تبیین پدیده‌های روان‌شناختی دشوار و سخت‌تر است.

← چرا؟

۱- انسان و رفتارهای او دارای ابعاد و ویژگی‌های مختلف و بسیار پیچیده است.

۲- انسان علاوه بر جسم، دارای ابعاد غیر جسمانی است که ارتباط تنگاتنگی با جسم دارد.

۳- پدیده‌های روان‌شناختی دارای علل و عوامل مختلفی هستند که به راحتی نمی‌شود آن‌ها را توصیف یا تبیین کرد.

هر چه توصیف و تبیین روشن‌تر و دقیق‌تر در نتیجه ← پیش‌بینی و کنترل آسان‌تر و دقیق‌تر

وجود ابعاد غیر جسمانی در انسان و

ارتباط آن با ابعاد جسمانی (علت) وجود تبیین‌های متفاوت از پدیده‌های انسانی (معلول ۲)

♦ روش علمی، روش تجربی:

- رکن اساسی = مشاهده و تجربه ← تنها در حیطه امور مشاهده‌پذیر با حواس پنج‌گانه قابل اجرا و معتبر است.
- برای کسب دانش و معرفت درباره پدیده‌های غیرقابل مشاهده (مستقیم و غیرمستقیم) ← تبیین‌های مستند به دیگر منابع معرفتی

امور مشاهده‌پذیر ← یعنی امور قابل تجربه و مشاهده و آزمایش و احساس با حواس پنج‌گانه (بینایی، شنوایی، چشایی، بویایی و لامسه)

آبر نکته:

همان‌طور که در کتاب جغرافیای پارسل خود خوانده‌اید، در یک تحقیق علمی برای جمع‌آوری اطلاعات از دو روش استفاده می‌شود:

(۱) روش کتابخانه‌ای (خواندن مقاله و کتاب و تحقیقات انجام شود.)

(۲) روش میدانی (انجام آزمایش)

در «روش علمی / روش تجربی» نیز این دو شیوه صادق است. در نتیجه پاسخ «سؤال» صفحه ۱۷ می‌شود: روش علمی یا روش تجربی

♦ طرح مسئله:

تعریف روش علمی: فرایند جست‌وجوی با قاعده و نظام‌دار برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین
جریان هدفمندی اصول و روش‌ها ابهام‌زایی، روشن‌سازی

بدون هدف اقدام کردن ← منجر به نتیجه‌بخش نبودن

- دانشمند با طرح مسئله، موقعیت نامعین و مجهول را ← شناسایی می‌کند.
- دانشمند به وسیله فرضیه، پاسخ به موقعیت نامعین را ← خلق می‌کند.

طرح مسئله ← تاریکی

روش تجربی ← نور در تاریکی

مهم‌ترین تفاوت دانشمند با فرد عادی ← منظم و قاعده‌مند بودن دانشمند در مواجهه با مسئله

♦ ویژگی‌های روش علمی:

-) تعریف روش علمی: بیان شفاف و واضح متغیرها از طریق کمی کردن آن‌ها

برداشت تقریباً یکسان و قابل اندازه‌گیری

« مثال: ضریب هوشی با عدد بیان می‌شود.

- تعریف عملیاتی متغیرها و مفاهیم روان‌شناختی دشوارتر از متغیرهای سایر علوم تجربی است.

لبه تیغ

روانشناسی

درس: ۲ و ۱

تعریف و روش مطالعه

صفحات: ۸ تا ۴۴

متغیر ← شامل مقادیر مختلف
متغیر بین افراد و اشیاء مختلف
نشان‌دهنده ویژگی‌های افراد و اشیاء
متغیرهای اصلی یک پژوهش، چیزهایی هستند که محقق می‌خواهد ارتباط آن‌ها را با هم بسنجد.

-۲) تکرارپذیری: نتایج حاصل از یک پژوهش علمی در موقعیت‌های مشابه و با رعایت همان اصول تکرار می‌شود.

لبه تیغ

برداشت یکسان ← تعریف عملیاتی

نتایج یکسان ← تکرارپذیری

- محدودیت روش‌های علمی و تجربی در تبیین پدیده‌های انسانی ← دشوار بودن رعایت تکرارپذیری در علم روان‌شناسی

چرا؟

- ← رعایت مسائل اخلاقی
- ← تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی
- ← پیچیدگی پژوهش‌های مربوط به انسان

در نتیجه ← روش علمی تا الان نتوانسته به همه پرسش‌های بشر پاسخ بده.

♦ تعریف علم روان‌شناسی: متفاوت، متعدد و متنوع

← چرا؟

- ۱- گذشت زمان
- ۲- تغییر در مبانی و پیش‌فرض‌های علمی
- ۳- تغییر در نیازهای فرهنگی، اجتماعی و زیستی
- ۴- افزایش اطلاعات

← منجر به تغییر در توصیف‌ها و تبیین‌های یک علم که خود آن منجر به ← اختلاف نظر در موضوعات علمی و حتی تعریف یک علم می‌شود.

علم روان‌شناسی به عنوان یک علم تهرپی ← با «روش» تعریف می‌شود.

♦ تعریف جامع علم روان‌شناسی:

مطالعه رفتار و علم فرآیندهای ذهنی (شناختی)

کارها و فعالیت‌های قابل مشاهده (مشترک بین انسان و دیگر حیوانات) قابل مشاهده با حواس پنج‌گانه (قابل مشاهده مستقیم) مطالعه رفتار در روان‌شناسی محدود به انسان نیست.
کنش‌های انسانی غیرقابل مشاهده مستقیم (مختص انسان) به واسطه آثار و کارکردهای قابل مشاهده آنها، مورد مطالعه تجربی قرار می‌گیرند.

شاهد عینی

آزمون نهایی خرداد: هر کدام از عبارتهای زیر به کدام یک از اجزای تعریف جامع روان‌شناسی اشاره دارد.
امیر به سوی مدرسه می‌رود و به انتخاب رشته دانشگاه، می‌اندیشد.

پاسخ: امیر به سوی مدرسه می‌رود (رفتار - چون قابل مشاهده است) و به انتخاب رشته دانشگاه، می‌اندیشد (فرآیندهای ذهنی (شناخت) قابل مشاهده نیست).

♦ شناخت ← سلسله مراتبی:

احساس: دریافت محرک‌های محیطی

توجه: فرآیند انتخاب یک یا چند محرک احساس شده

ادراک: فرآیند تفسیر و تعبیر محرک‌های توجه شده

حافظه: محفظه نگهداری از ادراکات

تفکر: بازنمایی اطلاعات موجود در حافظه

حل مسئله

تصمیم‌گیری

قضایات

استدلال

• فرآیند «توجه تا تصمیم‌گیری» ← شناخت

پژدازش پیچیده‌تر
شناخت

لبه تیغ

• پردازش ← یعنی دریافت و فهم بیشتر

• انسان‌ها در پردازش به شکل‌های مختلفی عمل می‌کنند.

♦ انواع پردازش (فعالیت ذهن) ← دریافت و فهم بیشتر

۱ پردازش ادراکی (پردازش کودکان): بر اساس ویژگی کمی و ظاهری مثل: رنگ، شکل، حجم و اندازه

۲ پردازش مفهومی (پردازش بزرگسالان): بر اساس ویژگی‌های مفهومی و درونی شباهت و تفاوت‌ها (هم کمی و هم کیفی)، مثل:

قیمت، کیفیت، نرمی، دوام.

تصمیم‌گیری و حل مسئله بر اساس پردازش مفهومی ← کارآمدتر

شاهد عینی

آزمون نهایی خرداد: پردازش علاوه بر ویژگی‌های حسی تحت تأثیر ویژگی‌های کیفی قرار دارد.

پاسخ: مفهومی

♦ روش جمع‌آوری اطلاعات

این روش‌های جمع‌آوری اطلاعات در علم روان‌شناسی، اشاره به کلمه «قاعده‌مند و نظام‌دار بودن» در تعریف «روش علمی» دارد.

نکته

روش‌ها بر اساس ارجحیت آمده‌اند: یعنی اگر شرایط استفاده از اولی نبود، از دومی استفاده می‌شود.

۱- مشاهده: از روش‌های اصلی جمع‌آوری اطلاعات و توصیف موضوعات ← رفتارهای قابل مشاهده انسان و حیوانات (ثبت دقیق و دوری

از پیش‌داوری)

۲- پرسش‌نامه: در مواقعی که امکان مشاهده وجود ندارد.

← در استفاده از یافته‌های این روش باید احتیاط کرد.

← پرسش‌نامه‌ها باید دقیق و معتبر باشند.

← پرسش‌نامه‌ها به صورت‌های مختلف، نمره‌گذاری می‌شوند.

۳- مصاحبه: گفتگوی هدفمند و سازمان یافته

← موضوعاتی که نمی‌شود به صورت مستقیم مشاهده کرد یا به کمک پرسش‌نامه‌های از پیش تعیین شده، مطالعه

کرد. (یعنی زمانی که نه «روش مشاهده» می‌شود و نه «روش پرسش‌نامه»)

← محقق در ضمن گفتگو و بر اساس پاسخ‌های دریافت کرده، پرسش بعدی را معلوم و مصاحبه را هدایت می‌کند.

۴- آزمون: ابزار روان‌شناس برای کمی کردن ویژگی‌های روان‌شناختی ← مردم عادی بیشتر از هر روش با آن مواجه می‌شوند.

آزمون باید دقیقاً (نه فقط) پیزی را اندازه‌گیری کند که برای آن طراحی شده است.

در دفعات متعدد، نتایج حاصل از آزمون باید یکسان یا مشابه شود.

نکته

← ساخت آزمون بسیار سخت و فرآیند پیچیده‌ای دارد.

← استفاده از آزمون‌ها باید به همراه بقیه روش‌ها باشد.

← استفاده از افراد کم تجربه از آزمون‌ها، مشکل‌آفرین است.

(در آزمون‌ها، حضور افراد متخصص الزامی است.)

شاهد عینی

آزمون نهایی خرداد: «هدفمندی و سازمان یافته بودن» جزء کدام یک از روش‌های جمع‌آوری اطلاعات در روان‌شناسی می‌باشد؟

پاسخ: مصاحبه

نکته

استفاده از آزمون، تعریف عملیاتی که یکی از ویژگی‌های روش علمی است را مفقود می‌کند.

روان‌شناسی

درس: ۲۰

تعریف و روش مطالعه

صفحات: ۸ تا ۴۴

درس ۲

♦ روان‌شناسی رشد:

- ✓ شاخه‌ای از مطالعات روان‌شناسی
 - ✓ بررسی و مطالعه، شناسایی و پیش‌بینی تغییرات انسان در طول زندگی = فراخنای زندگی (از تشکیل نطفه تا مرگ)
- * روان‌شناسی رشد شامل دامنه گسترده‌ای از حیطه‌های رشد:

- جسمانی (زیستی و فیزیولوژیک)
- شناختی ← تغییرات در فرآیندهای شناختی (ذهنی)
- هیجانی ← عواطف و احساسات
- اجتماعی ← تغییرات در شخصیت و روابط انسان با محیط اطراف + هویت
- اخلاقی ← پایبندی به عمل اخلاقی (رشد درک اخلاقی)

* عوامل موثر بر رشد:

- ❖ عوامل زیستی و وراثتی ← درون انسان
- ❖ عوامل محیطی ← بیرون از انسان

عقیده تمام روان‌شناسان رشد بر این است که ویژگی‌های افراد و تغییراتی که در طول دوره زندگی، از (ابتدای) دوره جنینی تا (انتهای) دوره سالمندی در افراد رخ می‌دهد، می‌تواند معلول دو دسته عوامل وراثتی و محیطی باشد.

لبه تیغ

دقت داشته باشید که روان‌شناسان نمی‌گویند که کدام یک از عوامل (وراثتی با محیطی) تأثیر بیشتری دارد، زیرا این موضوع قابل اثبات نیست.

طبق مطالب صفحه ۳۸، مشخص کردن عوامل محیطی و وراثتی در مورد ویژگی‌های روان‌شناختی (مثل فعال و زودجوش بودن) سخت‌تر از ویژگی‌های جسمانی (مثل بلند قامت بودن، رنگ چشم و سرعت وزن کم کردن) است. به ابیات فعالیت صفحه ۳۹ توجه کنید.

چند مثال خارج از کتاب:

جایی انبان می‌کند جایی ادیم ← اشاره به عامل وراثتی	بر همه عالم همی تابد سهیل
در بزرگی فلاح از او برخاست ← اشاره به عامل محیطی	هر که در خریدش ادب نکنند

شاهد عینی

آزمون نهایی خرداد: در عبارت‌های زیر کلمه مناسب داخل پرانتز را انتخاب کنید.

«پرتو نیکان نگیرد هر که بنیادش بد است.» (عوامل وراثتی / عوامل محیطی)

پاسخ: عوامل وراثتی

◆ انواع دوقلوها:

- ✓ همسان (تک تخمکی) ← حتماً هم جنس ← خیلی شبیه یکدیگر ← به لحاظ ظاهر و رفتار در بیشتر اوقات غیرقابل تشخیص از هم
- ✓ ناهمسان (دو تخمکی) ← ممکن است خیلی شبیه هم نباشند ← به لحاظ ظاهری هم تفاوت‌هایی دارند ← ممکن است هم جنس نباشند.

◆ عوامل وراثتی:

- یکی از عوامل زیستی مؤثر بر رشد، وراثت است.
- ایجادکننده صفاتی است که از قبل در فرد نهفته است.
 - برخی از بدو تولد در رفتار نوزاد ظاهر می‌شود.
 - برخی مثل حرف زدن، خواندن و نوشتن (زبان‌آموزی) نیاز به یک آمادگی خاص نهفته دارد.

◆ رسش (پختگی):

تغییراتی که به آمادگی زیستی وابسته است.

- ✓ شباهت‌ها و اشتراکات رشدی انسان‌ها
- ✓ برنامه‌ای طبیعی و از قبل تعیین شده رشد.
- ✓ آمادگی زیستی نهفته مبتنی بر نقشه ژنتیک

رسش (پختگی):

- پیش بینی و احتمال وقوع ویژگی‌های رفتاری و شناختی در دامنه‌های سنی خاص در انسان
- عامل بروز خصوصیات رشدی مشترک در نوع موجودات
- پختگی مبتنی بر برنامه نمو ژنتیکی که از والدین به ارث می‌رسد.
- وراثت نقش تعیین‌کننده‌ای در رسش دارد.
- عوامل محیطی هم می‌توانند تا حدودی بر رسش تأثیرگذار باشند.

شاهد عینی

آزمون نهایی خرداد: جمله زیر را با کلمه مناسب کامل کنید.

رفتارهای وابسته به آمادگی زیستی نام دارد.

پاسخ: عوامل وراثتی

◆ عوامل محیطی ← تفاوت‌های رشدی (چگونگی بروز)

- در بیرون از فرد وجود دارد.
- در نحوه بروز تغییرات در جنبه‌های مختلف رشد اثرگذار است.
- از مهم‌ترین عوامل محیطی ← یادگیری
- بسیاری از توانمندی‌های جسمانی و شناختی به موازات افزایش سن در کودکان از روش‌های مختلف به یادگیری نیاز دارد.

♦ مراحل رشد (فراخای زندگی):

علی رغم پیوستگی رشد (ویژگی‌های کمی مثل افزایش قد و وزن) اکثر روان‌شناسان به رشد مرحله‌ای (ویژگی‌های کیفی مثل تغییر نحوه استدلال و بلوغ) اعتقاد دارند.

➤ قبل از تولد

➤ کودکی

✓ طفولیت ← از تولد تا ۲ سالگی

✓ کودکی اول (قبل از دبستان) ← ۲ تا ۷ سالگی (برخی کودکان ۱ تا ۳ ساله که تازه راه می‌افتند «نوپا» می‌نامند)

✓ کودکی دوم (دبستان) ← ۷ تا ۱۲ سالگی (تا شروع بلوغ جنسی)

➤ نوجوانی ← ۱۲ تا ۲۰ سالگی (برخی پایان نوجوانی را زمانی می‌دانند که فرد شروع به کار کند و استقلال مالی از والدین داشته باشد) (استقلال مالی + اشتغال)

➤ بزرگسالی

✓ جوانی (بزرگسالی اول) ← ۲۰ تا ۴۰ سالگی

✓ میان‌سالی (بزرگسالی دوم) ← ۲۰ تا ۶۵ سالگی

✓ پیری ← ۶۵ سالگی به بالا

♦ حدیث پیامبر درباره مراحل رشد و تربیت انسان:

- ۷ سال اول: امیر و فرمان‌روا ← استفاده از حس تقلید کودک (تقریباً مطابق با کودکی اول (قبل از دبستان))
- ۷ سال دوم: عبد و فرمانبردار ← کوشش در تأدیب کودک (تقریباً مطابق با کودکی دوم و بخشی از نوجوانی)
- ۷ سال سوم: وزیر و مشاور ← دخالت در تصمیم‌گیری‌های خانواده (تقریباً مطابق با نوجوانی)

نام درس	مسئول درس	گروه طراحی و بازنگری	مسئول تایپ
عربی	کاظم غلامی	کاظم غلامی، آریا ذوقی	محمد وزیر زاده
انگلیسی	سعید ابراهیمی	سعید ابراهیمی	مسئول ویراستاران
علوم و فنون ادبی	علی عطری	علی عطری، عماد فیض آبادی، حمزه کریم تباح فر	ریحانه غالبی
تاریخ	بهرروز یحیی	بهرروز یحیی	
فلسفه و منطق	محمد تفقدی	محمد تفقدی، علی سیدان	
رولن شناسی	علی محسنی	حسین خاکساری، نوشین خدایی نیا	
ویراستاران (به ترتیب حروف الفبا)			
فاطمه باقرزاده، پریا بیرامی، یاسمین سپهری، ریحانه سلیمانی، زهرا شاه محمد قاسمی، ستایش عسگری، نرگس عبداللہی، نسترن فاختر، کیمیا صفی، پارسا طاهری منزہ، مائده محمدپور، پریناز نجفلو			

مسئول دفترچه: عرفان جالیزی

